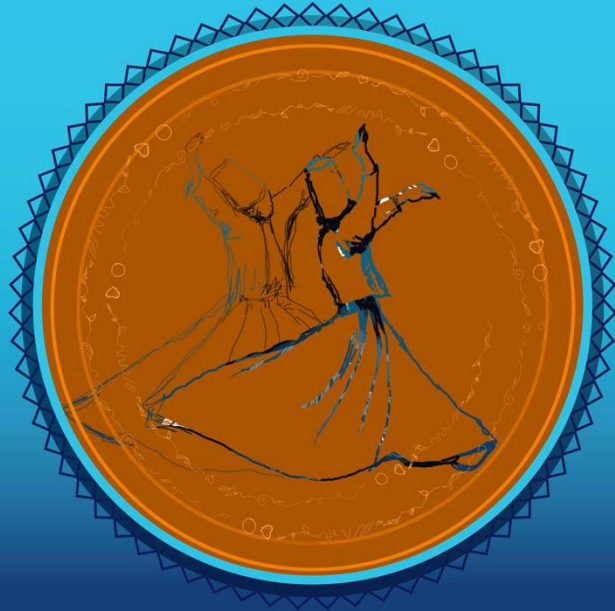

Sema

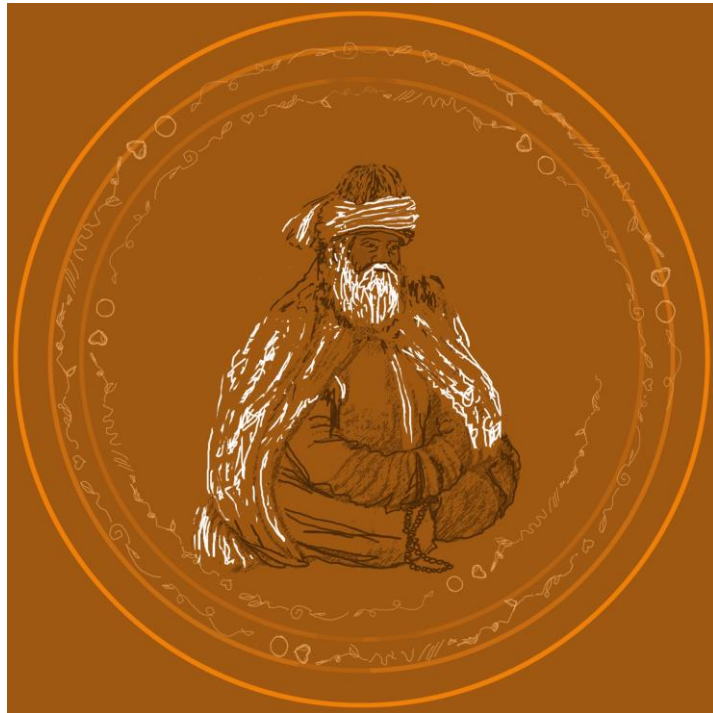
derwisjendans

سماع

Ali Soleimani

**Opgedragen
aan
de draaiende dwazen!**

Roemi

**Mohammad Jalal (Dzjalal) ad-din Balkhi
Roemi (Rumi; Molana; Molawi; Mevlana)**

(Perzisch: مولانا جلال الدین محمد بلخی رومی)

geboren: Balkh, 30 september 1207 –

gestorven: Konya, 17 december 1273

Sema

سماع

Ali Soleimani

**UITGEVER:
HET TALENHUIS
DRACHTEN - NEDERLAND**

Sema

سماع

Auteur:
Soleimani, Ali

Tekeningen en omslagontwerp:
Meijer, Ilse

Druk- en bindwerk:
Donkel & Donkel, Drachten - Nederland

ISBN/EAN: 978-90-78660-27-9

NUR-code: 480
NUR-omschrijving: Sport en spel algemeen

Eerste druk: maart 2015

Uitgever:

HET TALENHUIS

01062831 KvK. Leeuwarden 10-10-1991

JANSONIUSPLEIN 19

9203 NH DRACHTEN

Tel.: (+31) 0512 - 540560

Internet: www.talenhuis.com

E-mail: info.talenhuis.com

Inhoudsopgave

Woord vooraf	9
Een lezing over de sema, ofwel derwisjendans	13
Architectuur van sema-huizen	19
Begin van de sema en de bewegingen	21
Mysterie van het woord 'sema'	23
Het ontstaan van de sema	24
Gewoonten en rituelen van de sema	25
Betekenis en omschrijving van de sema	26
Betekenis van de muziekinstrumenten	27
Begeleid sema	29
Individueel sema	30
Sema, middel of doel?	31

De beroemdste moslim persoonlijkheden die sema uitvoerden zijn de volgende: 33

Roemi en de sema 35

Volgorde bij de derwisjendans (Sema) 37

Ronde 1. Begroeting 37

Ronde 2. De derwisjendans 40

Ronde 3. Afronding 43

Schema voor het uitvoeren van de sema, ofwel de derwisjen-dans 45

Voor de goede orde 47

1. Voor de enkels en kuiten 48

2. Voor de bovenarmen 48

3. Voor het hoofd 48

4. Rek-en-strekoefeningen 49

5. Een oefening voor de knieën 49

Voor de zegening 'Jij en ik' een ode van Roemi 51

Woord vooraf

مولوی (ملائی روم):

”ہج آدابی و ترتیبی جو

ہرچہ می خواہد دل گت بگو!“

Roemi:

“Beperk je niet in woorden, laat je gaan,
zeg maar wat je zeggen wilt, spontaan!”

Er is een feest gaande. Niemand weet wanneer dit feest begonnen is en wanneer het tot haar einde komt. Maar dat er een feest gaande is, wordt door niemand betwijfeld. Iedereen wordt op een gegeven moment naar dit feest gebracht en wordt ook op een gegeven moment uit het feest verwijderd. Dit is iedereen bekend en iedereen weet dit.

Vanaf het eerste moment dat men in de gaten krijgt dat zijn of haar deelname aan dit feest maar

tijdelijk is en hij of zij later wordt verwijderd van het feest, wordt men dwaas. Dus iedereen die deelneemt aan het feest is een dwaze. Het is dus eigenlijk het feest der dwazen. De ploeg van uitsmijters verwijdert voortdurend feestgangers voor wie de tijd gekomen is. Dit gebeurt terwijl het feest uitbundig doorgaat. De nieuwe feestgangers worden binnengehaald en de uitsmijters verwijderen steeds de eerdere. Er is geen vaste duur van deelname, de een blijft langer dan de ander. Je wordt dwaas door de wetenschap dat het feest voor jou op ieder ogenblik kan eindigen en je op ieder moment van het feest verwijderd kunt worden. Sommigen noemen deze wetenschap het grote geheim van het bestaan.

Wie wat ook doet, doet dit om deze dwaasheid enigszins draaglijk te maken. De een laat zich verzinken in een zee van wijn, de ander geeft zich over aan werk, dag en nacht en zeven dagen per week. Sommigen trekken de profetenmantel aan, anderen zeggen zelfs dat zij god zijn, dat zij de waarheid zijn en... Iedereen doet iets, en soms ook helemaal niets, om zomin mogelijk aan de verwijdering van het feest te hoeven denken.

Vele zogenaamd mystici noemen deze wetenschap het geheim van het bestaan en de essentie van het leven. Wie dit geheim ontcijfert, mag dat absoluut niet aan een ander openbaren.

Een of meer mensen heeft al jaren geleden gekozen om de waarheid 'Je wordt zo meteen uit het

feest verwijderd!' door middel van het draaien enigszins draaglijk te maken.

Bij het schrijven van dit schrijven heb ik geen bepaalde orde gehanteerd. Daarbij heb ik geprobeerd om niet te proberen. De volgorde van de stukken is puur toeval en niet academisch, keurig en ordelijk.

In dit schrijven zijn er termen gebruikt die voor anderen, zowel ingewijden als niet-ingewijden, een geheel afwijkende betekenis hebben. Bijvoorbeeld het woord 'sema' en het woord 'derwisj' (darwish; darvish). Sema is hier zowel een objectief als een subjectief onderwerp. Sema is niets anders dan een lichamelijke en tegelijk geestelijke oefening, die door iedereen van jong tot oud kan worden uitgevoerd. Hierbij spelen zaken die zogenaamd spiritueel zijn, mystiek zijn of iets zijn dat niet te verklaren is, of tot iets anders behoren, geen enkele rol. Sema bestaat uit sportieve dansbewegingen met de voeten op de aarde. Sema is geen ritueel en is toegankelijk voor iedereen, zonder enige beperking.

Met derwisj wordt hier een persoon bedoeld die sema uitvoert. Hierbij wordt geen enkel spiritueel en/of mystiek karakter aan een derwisj toegeschreven. De derwisj is een persoon die zijn best doet om het dagelijks leven, voor zover mogelijk, vol vreugde door te brengen. Derwisj is een ieder die probeert om te leven binnen een veilige we-

reld, gebouwd op drie grondslagen: werkelijkheid, moraliteit en verantwoordelijkheid.

Bij het opstellen van alle stukken is mijn geheugen voor een groot deel de referentie en de bron. Sommige specifieke zaken zijn afkomstig van het internet. Alle zaken die in dit schrijven zijn weergegeven, kunnen anders zijn en anders beoefend worden. Bijvoorbeeld: als er is aangegeven dat men drie stappen moet nemen of drie keer moet draaien, kan men gewoon twee keer draaien of vier keer. De aangegeven zaken zijn absoluut geen gebod en hebben niets te maken met spiritualiteit, mystiek of iets dergelijks.

Aan het einde van dit schrijven wordt de ode 'Jij en ik' van Roemi opgenomen als zegening.

Tot slot wil ik graag mijn waardering en hartelijke dank betuigen aan iedereen, vooral aan Marianne Romijn-Ottink, Geeske Brederveld, Claudia Hageman-Cullens, Ilse Meijer en Marike Buitendijk voor hun bijdrage aan dit schrijven in het Nederlands.

Dit schrijven is tevens het afscheidslied van het schrijven.

Heb vreugde en draai!

Je toegenegen, Ali Soleimani,

Drachten, maart 2015.

Een lezing over de sema, ofwel derwisjendans

De sema betekent letterlijk luisteren en alles wat bij het luisteren hoort. In het jargon van de derwisjen, soefi's en mystici, betekent sema afstand nemen van jezelf en versmelten met het grotere bestaan. De derwisjen geloven dat men door de sema in een zuivere staat komt die vreugdevol is en verblijdend. De viering, ofwel de dans sema, vindt meestal plaats op een ronde vloer. De ronde vorm is een symbool van het daf-muziekinstrument, een vergrote tamboerijn. Het daf-muziekinstrument is op zichzelf weer een symbool van blijdschap en uitbundigheid. Men danst dus op de maat van blijdschap. Het duurt vaak niet heel lang voordat de dans begint. De dans is in essentie slechts één beweging: draaien. Het draaien kent vele vormen en varianten. Het draaien is op zichzelf weer een symbool van het draaien van de planeten, sterren, het heelal en het bestaan. Alles draait. Om een beeld te geven van de bedoeling van het draaien, zegt men dat het een afspiegeling is van het draaien van de planeten om de zon. Dus de derwisjen draaien om het centrum van hun dansvloer. In het centrum staat

meestal de dansmeester. Vele meesters verkiezen daar niet te staan uit bescheidenheid.

De ronde vorm is tevens een symbool van oneindigheid. In het ronde gaat men voortdurend terug naar de plaats waar men vandaan komt en verlaat men opnieuw wat men bereikt heeft en waar men aangekomen is. Er is absoluut geen stilstand. De klanken van het daf-instrument en die van de fluit zijn de voornaamste begeleidende geluiden van de dans. Hieraan moeten ook de gezongen gedichten, vooral odes van soefi's, toegevoegd worden. Echter, er worden ook nog het rubab-muziekinstrument, de tamboerijn en verschillende soorten sitars gebruikt. Ook trommels ontbreken niet. De meest gezongen odes zijn van Roemi. Hij geloofde dat men de zaken die men in gangbare woorden niet kan omschrijven, wel in gedichten en vooral in odes kan weergeven. Als er een gedicht met muziek en dans samengaat, dan wordt het voor iedereen meer begrijpelijk. Wat tegenwoordig in de wereld, in het bijzonder in Konya in Turkije, rondom de sema, ofwel derwisjendans, plaatsvindt, geschiedt naar de lezing van Roemi. Roemi leefde in de dertiende eeuw.

De viering van de sema vindt het hele jaar plaats, in het bijzonder in de periode rondom de geboortedatum of de sterfdatum van Roemi. Dan wordt de sema-dans een aantal dagen achter elkaar gedanst.

Een sema begint vaak met het voorlezen van ge-

dichten van Roemi. Deze gedichten worden zowel in het Perzisch (de dichttaal van Roemi) als in het Turks voorgelezen. Daarna speelt men fluit. Terwijl men fluit speelt, betreden de derwisjen de dansvloer. Zij dragen allemaal een zwarte of bruine cape (overjas), waaronder een witte cirkelrok, een witte, strakke pantalon, een wit hemd, een zwarte gordel en een wit, luchtig jasje. Zij dragen ook een hoge vilten hoed (hoofddekse). De dansschoen (schoeisel) is een leren slofje met een hoge enkel, meestal zwart van kleur.

De derwisjen komen bedaard achter elkaar binnen, buigen uit respect naar het centrum van de vloer en gaan dan in een cirkel zitten. Meestal is de meester, ofwel de dans-leider, al aanwezig op de vloer voordat de derwisjen binnentreden. De derwisjen lopen kalm en rustig naar de meester, buigen voor hem uit respect en vragen hem toestemming om met hun dans te beginnen. Na de toestemming beginnen de derwisjen één voor één rechtsom met hun draaibeweging (dus tegen de klok in). De wijze waarop de dans uitgevoerd wordt, staat onderaan dit artikel.

De dans kan enkele minuten tot vele uren duren. Het duurt niet lang voordat de derwisjen in vervoering raken.

Begroeting is een essentieel onderdeel van de sema-dans. De derwisjen begroeten de vier richtingen en ook de meester. De begroeting geschiedt in stilte. Iedere groet heeft een betekenis:

De eerste groet is aan de liefde;

De tweede groet gaat naar de kennis;

De derde groet is bestemd voor de waarheid;

De vierde groet is voor de ethiek.

Zoals eerder gezegd, gaat er ook een groet naar de meester.

De derwisjen leggen hun capes af voordat zij langs de meester lopen. Zij leggen deze capes op de grond aan de rand van de dansvloer. Dit is een

symbool voor het afstand nemen van zaken waaraan men gehecht is.

De meester zelf draagt gedurende de hele dans zijn zwarte of bruine cape.

Muziek en gezang begeleiden de hele dans. In vroeger tijden werden er kaarsen aangestoken als verlichting. Tegenwoordig neigt men ernaar om theatraal licht te gebruiken. Het kijken naar een sema-dans is fascinerend en de kijkers beleven

zelf ook een soort vervoering. Wanneer de derwisjen klaar zijn met hun dans, ronden zij hun dans af met vier buigingen naar de vier richtingen. Als laatste buigen zij voor de meester en keren terug naar hun capes. Alle bewegingen, ook de draaibewegingen, geschieden kalm, rustig en bedaard.

Bijna alle derwisjengroepen die de sema-dans uitvoeren, doen dit in een kring die niet toegankelijk is voor buitenstaanders.

In Konya (Turkije) is een huis dat bestemd is voor alle buitenstaanders die graag een uitvoering van de sema-dans willen bijwonen. Dit huis heet Het Huis van Alibaba. Dit huis staat bekend als 'Huis 25', omdat het huisnummer 25 is. Dit zit aan een klein winkeltje vast, Sirri Market. Het huis ligt in de wijk waar de graftombe van Roemi zich bevindt. Hier begint iedere avond rond 18:00 uur een sema-dans, die tot ver in de nacht duurt. De gasten worden van harte welkom geheten met een eenvoudig avondmaal. Verder staan er schalen met fruit en zoetigheden. De toegang is gratis. Er staat een collectebus voor vrijwillige bijdragen. Dit huis heeft drie kamers, waarvan er twee met elkaar in verbinding staan. In één kamer zitten de mannen en in de andere kamer de vrouwen. De vrouwen en mannen zitten in een cirkel. In de derde kamer staan twee grote beeldschermen. De-

ze kamer is bestemd voor de toeschouwers. In een wand van deze kamer is een groot raam dat zicht geeft op de twee andere kamers waar de dans plaatsvindt.

De dans begint en eindigt zoals beschreven. Het eerste gedicht dat bij een sema wordt voorgelezen, is vaak het volgende gedicht van Roemi:

Kom, kom, jij bent de ziel van onze sema,
kom, kom, jij bent de ziel van onze sema.
Duizend sterren krijgen hun licht van jou,
jij bent de maan in de hemel van onze sema.
Kom, jij bent de ziel en het gelaat van het bestaan,
kom, jij bent het wonder van onze sema.
Kom, de markt van de liefde kent zonder jou geen
klandizie,
kom, jij bent het onbetaalbare goud van onze sema.
Kom, degenen die naar jou verlangen, raken on-
geduldig,
kom in onze kring, jij bent de zon van onze sema.
Kom, de markt van de liefde ligt stil,
kom en breng klandizie in onze sema.
Kom en breng suiker van betekenis,
jij bent de Sjams Tabrizi van onze sema.

Architectuur van sema-huizen

Een sema-huis is een gebouw waarin de sema wordt beoefend. Het beroemdste sema-huis staat in de stad Konya in Turkije. Dit huis ligt tegen de

graftombe van Roemi aan, geheten 'Kobba al-Khazra', de Groene Koepel. Het is een onderdeel van een kleine moskee. Deze moskee is gebouwd in de zeventiende eeuw, ten tijde van het Sultanaat van Kanuni Sultan Süleyman I (Trabzon, 6 november 1494 - bij Szigetvár, 6 september 1566), de tiende sultan van het Osmaanse Rijk.

De muren van dit huis zijn bewerkt met houten planken. Op de muren zijn afbeeldingen van muzikanten en sema-dansers aangebracht. Er zijn

ook gedichten van Roemi op gekalligrafeerd. De bekendste kunstenaar van deze schilderijen is Mahboeb Afandi, rond 1888. Hij is tevens de maker van het portaal van de Groene Koepel. De bekende eerste achttien dichtregels van de Masnawi van Roemi zijn in het portaal gegraveerd:

‘Luister naar de fluit, wanneer hij verhaalt;
hij klaagt over iedere scheiding ...’

De hele graftombe is versierd met sema-motieven, muurtapijten en vele geschenken. Deze zijn in de loop van de tijd geschonken door grootheiden en worden door iedereen bewonderd.

Begin van de sema en de bewegingen

De sema begint met het reciteren van koranverzen. Daarna speelt een muzikant op een fluit, gevolgd door een speciaal sema-orkest. Vervolgens komen de derwisjen, meestal veertig, de vloer op. De dans wordt geleid door de dansmeester of zijn hulp. Alle derwisjen dragen een vilten hoofddeksel. De dansleider draagt een hoofddeksel met een band eromheen gedrapeerd.

Na het uitvoeren van de rituele begroetingen begint het draaien.

Het verhaal gaat:

“Vraag: ‘Wanneer danste de mens voor het eerst?’
Antwoord: ‘De schepping van de mens was een dans. Nadien danste de mens niet meer!’

Vraag: 'Hoe kwam het dat de mens eerst danste en nadien niet meer?'

Antwoord: 'De mens maakte eerst geen onderscheid tussen het hoofd en de voeten, daarom danste de mens. Toen kwam het verstand bij de mens op bezoek, waardoor de mens onderscheid begon te maken tussen hoofd en voeten. Men ging nadenken, schudde zijn hoofd. Zo stopte de mens voor een ogenblik met dansen. De mens dacht weer na, en nog eens, en toen gingen de gedachten dansen. Toen dacht men na in harmonie met de dans van de gedachten. Zodoende verving de gedachtendans de lichaamsdans. De gedachten van alle kinderen van Adam dansen dag en nacht.'

Vraag: 'Wanneer begon de mens met het lichaam te dansen?'

Antwoord: 'Binnen de kleine ruimte van de gedachten is geen plaats voor het klappen met de handen. De mens was verstild door de dans van zijn gedachten. Dit was voor de mens een kooi die hem niet lang kon vasthouden. Kort gezegd: De kooi begon ook te dansen, alle kooien dansten mee.'

Vraag: 'Heeft de mens zijn kans verspeeld om te blijven dansen?'

Antwoord: 'De mens heeft van zijn gedachten een wereld gemaakt. De mens is zichzelf kwijtgeraakt in de dans van de zelf gecreëerde eigen wereld. Daarom lukt het de mens niet meer om te dansen. Een zuivere dans betekent: Laat de gedachten gaan, gedachteloos zijn is het begin van de dans.'

Maak de wereld van de gedachten kapot, zodat de dans begint!’

Vraag: ‘Hoe gaat de wereld van de gedachten kapot?’

Antwoord: ‘Door de zegening of door de rusteloosheid. Rusteloosheid betekent: Ik heb veel dorst, maar mijn lijf kan niet meer aan dan een kruik vol. Een gedicht van Roemi als voorbeeld:

‘Ik, de stomme, heb een droom,
ieder is doof voor elk idioom.
Mijn gebrek belet mij het spreken,
de rest kan niet horen, is gebleken!’

De rusteloosheid brengt dan de armen en het hele lijf aan het draaien. Dan zal de wereld van de gedachten onder de voeten van de draaiende kapotgaan.”

Mysterie van het woord ‘sema’

Luisteren naar en spreken met degene zonder wie je in absolute zin niet kan, is sema. Hoewel het spreken vooraf gaat aan het luisteren en het begrijpen, is sema een eenheid van deze drie begrippen. Het spreken brengt het begrijpen en het luisteren bijeen. Als er geen roep is, hebben de oren niets gehoord en is er dus niets te begrijpen.

Ieder woord heeft een uiterlijk en een innerlijk. Het uiterlijk is de intonatie, ofwel het geluid dat gehoord wordt. Het innerlijke daarvan is hetgeen begrepen wordt. Eén woord is voor velerlei uitleg

en interpretatie vatbaar. Net zo goed als er een band bestaat tussen luisteren, nadenken, zien en andere capaciteiten, zo ook bestaat er een band tussen het woord dat wordt uitgesproken en de betekenis die daaraan wordt ontleend. Er bestaat een natuurlijk evenwicht tussen het uiterlijke en het innerlijke van een woord. Hierbij kan men denken aan de gedichten, in het bijzonder de odes, die bij sema worden gebruikt. In sema hebben twee lichaamsdelen een grotere bijdrage dan de rest. Het gaat om het hoofd en de voeten. De voeten helpen het hoofd zodat het hoofd de voeten in vervoering brengt.

Sema is dus terug naar 'ik ben jij', een versmelting tussen degene die spreekt en degene die luistert.

Het ontstaan van de sema

Over het ontstaan van de sema is weinig bekend. De bronnen van de sema zijn niet gelegen in de islam. De oudste gegevens die hierover te vinden zijn, leiden ons naar het mitraïsme, ofwel het aanbidden van de zon (het vuur). Bekend is dat in de beginperiode van het bestaan van de islam, er geen bijeenkomsten waren voor de sema. De eerste bijeenkomsten voor de sema binnen de geschiedenis van de islam, vonden plaats in de zevende eeuw van de islam, ofwel de veertiende eeuw van de gregoriaanse jaartelling.

De mystici kwamen toen bijeen in de scholen van Bagdad. Zalnoun uit Egypte was de eerste mos-

lim geleerde die hiertoe toestemming gaf. In die bijeenkomsten zongen de aanwezigen gedichten.

In de loop der tijd kwamen er nog meer stimulerende elementen bij. Muziek, kleding, rituelen en tradities ontwikkelden zich. De Iraniërs hadden de meeste invloed op de ontwikkeling van de sema. Zoals eerder gezegd waren de eerste bijeenkomsten bedoeld voor het lezen van gedichten. Eén van de beroemde dichtregels die toen populair was, luidt als volgt:

‘Ik ren altijd weg voor de leken,
ik heb niets met hen te bespreken!’

En met zo’n uitspraak maakt men natuurlijk geen vrienden.

Gewoonten en rituelen van de sema

Omdat de sema, ondanks de voornoemde, afwevende dichtregel, door velen werd bezocht, voelden de ingewijden zich verstoord. Zodoende moesten er regels komen om toegelaten te kunnen worden tot een sema. Hiervoor werden bijvoorbeeld de volgende regels bepaald:

- Het sema-huis is niet toegankelijk voor leken en niet-ingewijden;
- Men moet toestemming krijgen om mee te doen;

- De sema is slechts geoorloofd voor degene van wie het ego is vernietigd en van wie slechts het hart leeft.

Aboe Nasr Seraj en Hajwiri waren twee van de sema-leiders die de beperkende maatregelen hebben doorgevoerd.

Betekenis en omschrijving van de sema

De naam van de gehele ceremonie is 'sema'. Het uitvoeren van de sema of het meedoen eraan, is slechts toegankelijk voor degene van wie het hart leeft. In de sema is iedereen gehoorzaam aan het bevel van de fluit, de roebab, de tamboerijn en de andere muziekinstrumenten. Gehoorzaamheid betekent in dit geval het draaien in harmonie met de muziek.

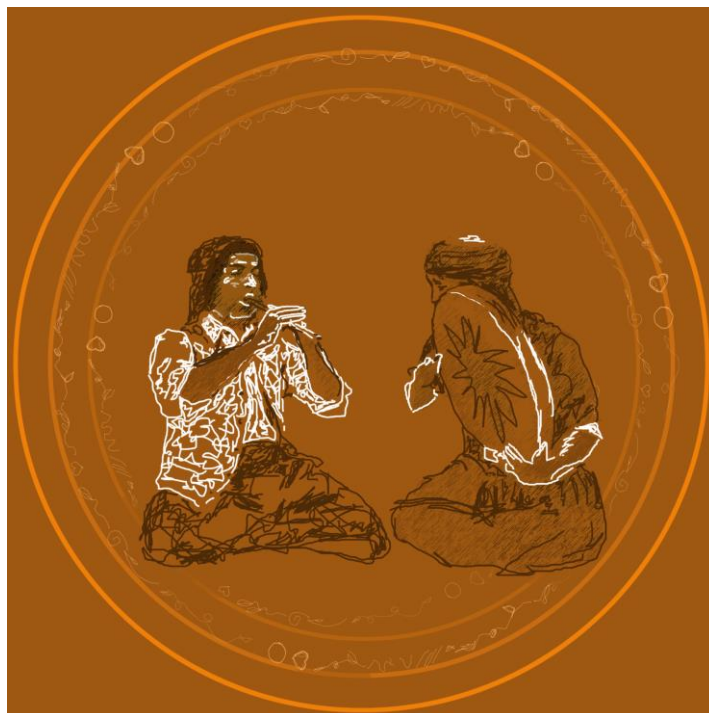
De sema is het verhaal van het verhevene van de ziel. De sema kent een eigen wereld. Zelfs voor degene die geen kennis van Roemi en zijn gedachtengoed heeft, is de sema indrukwekkend.

Roemi is niet alleen wereldwijd beroemd om zijn gedichten, hij staat ook symbool voor de sema: gehoorzaamheid, draaien, vervoering.

De sema is een vertolking van het gedachtengoed van Roemi. Hij heeft gedichten, muziek en dans tot een eenheid gesmeed om zichtbaar te maken wat niet zichtbaar is. Historici schrijven, dat men Roemi dansend op straten en in bazaars heeft gezien. Er wordt gezegd dat men op verzoek van

Roemi het lijk van de mysticus Salaheddin Zarkoeb met muziek en dans naar zijn graf heeft begeleid.

Betekenis van de muziekinstrumenten

De fluit staat symbool voor harmonie in de natuur. Dit muziekinstrument is de geestelijke verbeelding van het land waar de mens oorspronkelijk vandaan komt. De fluit voert met zijn droeve en effectieve geluid de klacht van de mens

naar God. De fluit, ofwel het riet, wil met zijn gezang terug naar het rietveld waaruit hij is gesneden en gevormd. Het levensproces van een mens zit in het verhaal dat een fluit zingt: behoren tot een rietveld, gesneden worden, vervoerd worden en in een vreemde omgeving terecht komen.

Alle geleerden roepen dat God Almachtig alle wezens, van de allerkleinste tot de allergrootste, vanuit Zijn eigen bestaan heeft geschapen. Maar Hij heeft alleen de mens van Zijn eigen geest geschonken. Hij heeft met Zijn adem Zijn geest in de mens geblazen. Wanneer men fluit speelt, verricht men als het ware het werk van zijn Schepper. De binnenkant van een fluit is leeg. Het geluid wordt gehoord door de adem die in die leegte wordt geblazen. Het ene uiteinde van de fluit rust tussen de lippen van de fluitspeler en het andere uiteinde is open. Als een mens een volmaakt mens is, dan is het geluid dat hij creëert in de fluit gelijk aan het geluid van God. De mens lijkt ook op een fluit. Zodra hij volmaakt wordt, wordt hij leeg van binnen en zijn geluid is dan Zijn geluid. Een volmaakt mens is dan de weerspiegeling van God.

Het geluid van de tamboerijn dat wordt gehoord, ontstaan door slaan op de huid van de tamboerijn, is de weergave van het bevel van God: "Gebeur!" Dit bevel heeft God uitgesproken in het begin van het bestaan. Nadat Hij "Gebeur!" uit-

sprak, gebeurde het. Dus het geluid van de tamboerijn was het eerste geluid dat in het bestaan is gehoord. Dit is onmiddellijk gevolgd door het geluid van de fluit. De muziek die de fluit en de tamboerijn scheppen, is het geluid van het bestaan. Deze muziek immers luidt: "O, dode lichamen, kom tot leven en wervel!"

Wellicht is de volgorde van het bespelen van fluit en tamboerijn tijdens de sema ontleend aan het bovenstaande. Tijdens een sema lijkt het dat ná het horen van fluit en tamboerijn, de aanvoerder en de andere derwisjen tot leven komen en hun bewegingen steeds volmaakter worden, totdat op een gegeven moment alles samenkomt in harmonie en eenheid.

Begeleid sema

Binnen de derwisjen-orde heet een begeleid sema een walad-sema. Walad betekent: de geboorte, het geborene, het kind, de zoon, en in het bijzonder de oudste zoon. Walad is tevens één van de namen van de zoon van Roemi. Deze zoon staat ook bekend als Sultan Walad. Hij was het lievelingskind en de opvolger van Roemi.

Een begeleid sema is eigenlijk een symbool voor het nodig zijn van een begeleider, voorganger, leider of voorloper. Van deze begeleider wordt verwacht dat hij de weg, de route en de bedoeling van de reis kent. Deze voorganger is vaak een ervaren derwisj die veel heeft meegemaakt en alles

weet van sema. Deze voorganger wordt tegenwoordig als aanvoerder gezien bij een sema-dans. Een begeleider weet hoe de sema-dans moet worden uitgevoerd. Hij begeleidt de derwisjen die meedoen aan de sema. De derwisjen volgen hem en zijn aanwijzingen. De begeleider draait zelf vaak niet of heel langzaam. Zijn aanwezigheid wordt gezien als zegening van de sema. De derwisjen bewegen zich voordat het draaien echt begint, zeer kalm en rustig. Eerst vragen zij aan de begeleider om toestemming en na een buiging van de begeleider, als teken van toestemming, beginnen zij met hun beweging die uitmondt in het draaien. Zij lopen als het ware achter de begeleider aan. In een begeleid sema zijn er minimaal twee derwisjen aanwezig. De een is de begeleider en de ander volgt. Echter, het gebruikelijke aantal deelnemers is drie. Deze drie vormen een symbool van de drie richtingen voor het verkrijgen van kennis: De derwisjen draaien drie rondes om hun begeleider, in de hoop een vervoering te bereiken die zij beschouwen als bevestiging van hun zuiverheid. In oude teksten staat deze zuiverheid gelijk aan geloof in God.

Individueel sema

Deze sema is een hoogst individueel gebeuren die de derwisj in staat stelt voor zichzelf en in zichzelf een rustpunt te creëren, zodat hij in vervoering kan geraken.

Sema, middel of doel?

De bedoeling van sema is een van de meest discutabele kwesties. In de loop van de tijd hebben velen, zowel binnen de orde van de derwisjen als buitenstaanders, allerlei opvattingen geuit over de bedoeling van sema. Een groep gaat ervan uit dat sema een reeks handelingen is voor verheerlijking en hartsvreugde. Een andere groep is van mening dat sema betekent: het besteden van aandacht aan het wezenlijke. Er staat echter vast dat de sema die vandaag de dag bestaat, heel anders was. Wellicht bestond sema voor de komst van de islam uit een reeks rituelen, in het bijzonder rituelen voor het weren van het kwade en het verheerlijken van het goede. De sema die wij kennen in de vorm die na de islam, en in het bijzonder tijdens het leven van Roemi, tot stand is gekomen, omvat een reeks van ceremonieën, dan wel handelingen. Drie ingrediënten zijn de belangrijkste elementen van de huidige sema, ofwel de sema na Roemi: draaien, muziek en gezang. Binnen verschillende groepen die sema uitvoeren, is het belangrijkste ingrediënt de recitatie uit de koran. Deze vindt plaats voorafgaand aan het draaien van de deelnemers. Mensen binnen deze groepen zien de recitatie uit de koran als zegening en geestelijke verrijking. Bij een aantal groepen wordt sema uitgevoerd zonder religieuze elementen. De sema begint bij deze groepen vaak door het bespelen van de fluit. Soms wordt deze muziek be-

geleid door gezang, zowel solo als koor. Bij de uitvoering van de sema's is het draaien het elementaire ingrediënt. De aanwezigheid van muziek, meestal een bijzonder soort muziek bij sema, vindt zijn oorsprong in de Griekse traditie. De lezing luidt immers dat Pythagoras en Plato van oordeel waren, dat muziek en harmonieuze klanken de mensen doen denken aan hun gelukzaligheid en aan goede tijden. Over deze goede tijden bestaan twee lezingen:

De eerste luidt: Deze goede tijden heeft de mens beleefd in het paradijs, in den beginne.

De tweede luidt: De mens heeft deze goede tijden in de baarmoeder beleefd.

Muziek voert derhalve de mens naar een staat van zorgeloosheid. Muziek wekt alle fijne en vreugdevolle herinneringen van de mens. Onder de grote islamitische geleerden zijn er een aantal die muziek als een verrijking van de geest beschouwen. Twee grote islamitische geneesheren, Farabi en Avicenna, hebben muziek als geneesmiddel gebruikt. Een andere moslim geleerde, Ghazali, heeft het volgende over sema gezegd: "De sema, fijn gezang en harmonieus geluid wekken de meest fantastische en fijne gevoelens van de mens en scheppen zaligheid. Dan is de mens toevertrouwd aan zaligheid en vreugde, de mens

is dan geen eigen baas. Dit komt doordat dat de aard van de mens goddelijk is en paradijselijk. Wellicht hebben, door al deze feiten, velen geprobeerd om van sema een spiritueel en/of mystiek gebeuren te maken. Over de volgende zaak zijn bijna allen, die op de een of andere manier met sema te maken hebben gehad, het eens: sema betekent weg met pijn, heb vreugde! Misschien de mooiste omschrijving over sema is het volgende citaat van Roemi: 'Sema is een touw, waarmee je in een kuil kan afdalen, of juist eruit kan klimmen.'

De beroemdste moslim persoonlijkheden die sema uitvoerden zijn de volgende:

Rond de negende eeuw:

1. Omar, zoon van Osman Makki; 2. Zonnun Mesri; 3. Sara Saqti; 4. Joneid Baghdadi; 5. Mamshad Dinewari; 6. Yahya, zoon van Maazed Razi; 7. Abol-Hasan Daraj; 8. Abol-Hosein Nouri Samnoun Mohib Abou Saeed Kharaz; 9. Abou Ishaq Shami Chashti

Rond de tiende eeuw:

1. Abou Abdollah Khafif Shirazi; 2. Abou Saeed Abou al-Kheir; 3. Abou Ali Roudbar; 4. Abou al-Qasem Nasr Abadi; 5. Abdollah, zoon van Mohammad Rasebi; 6. Baghdadi; 7. Abou Bakr Roudbari; 8. Abou Osman Maqrebi; 9. Abou al-Hasan Hasri; 10. Abou Bakr Shebli; 11. Ahmad, zoon van Yahya.

Rond de elfde eeuw:

1. Abou Es'haq Kazerouni; 2. Ahmad Ghazali; 3. Abou Yousef Chashti.

Rond de twaalfde eeuw:

1. Esmail Ghasri; 2. Ein al-Qozat Hamedani

Rond de dertiende eeuw:

1. Sheik Shahid Najm ad-Din Kobra; 2. Sheik Shahid Majd ad-Din Baghdadi; 3. Rouzbehan Bhaghli Shirazi; 4. Seif Ad-Din Bakhrazi; 5. Baha ad-Din Zekr Bamaltani; 6. Hamid ad-Din Naq-ouri; Saad ad-Din Hamawi; 7. Sjams (Shams) Tab-rizi; 8. Ohad ad-Din Kermani; Razi ad-Din Ali Lala; 9. Jamal ad-Din Gili; 10. Farid ad-Din Attar Neishabouri; 11. Sultan al-Olama, de vader van Roemi; 12. Baba Kamal Joneidi; 13. Fakhr ad-Din Eraghi; 14. Nezam ad-Din Olia; 15. Jalal ad-Din Mahmoud Molawi Khorasani; 16. Amir Khosrow Dehlawi.

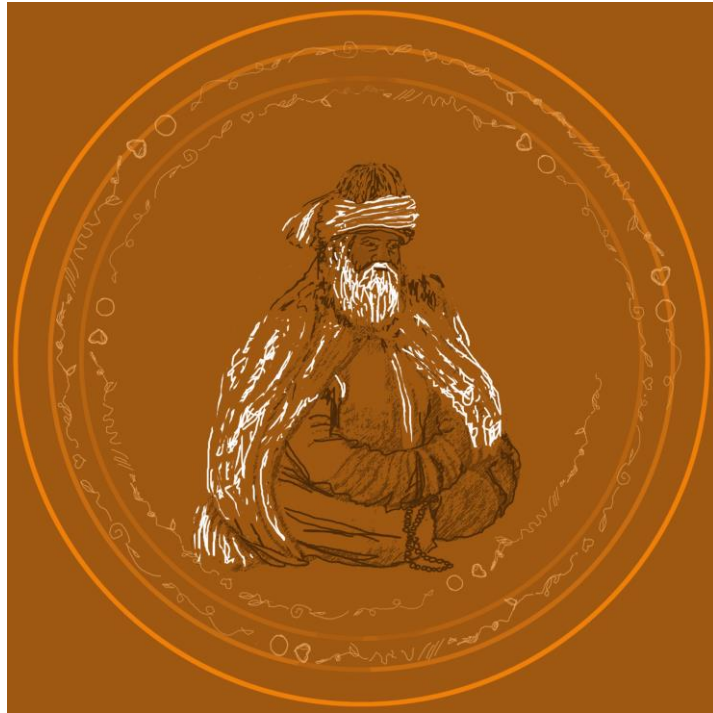
Rond de veertiende eeuw:

1. Rokn ad-Din Ahmad Ala ad-Dola Semnani; 2. Safi ad-Din Ardabili; 3. Mohammad Shirin Maghrebi; 4. Shah Nematollah Wali.

Rond de vijftiende eeuw:

1. Khaje Mosafer Kharazmi; 2. Sheik Mohammad Shams ad-Din Lahi'ji.

Roemi en de sema

Roemi

Mohammad Jalal (Dzjalal) ad-din Balkhi Roemi

(Rumi; Molana; Molawi; Mevlana)

(Perzisch: مولانا جلال الدین محمد بلخی رومی)

geboren: Balkh, 30 september 1207 –

gestorven: Konya, 17 december 1273

Roemi heeft sema als middel voor vreugde vastgelegd en deze aan de generaties na hem doorgege-

geven. De huidige aandacht voor sema is te danken aan Roemi.

Roemi had tot de leeftijd van achtendertig geen sema uitgevoerd. Hij was net als zijn vader, Baha ad-Din, een groot islamitisch theoloog.

Toen kwam Sjams in zijn leven. Door deze kennismaking liet Roemi de school en het boek achter zich en ging hij draaien. Sjams was van mening dat sema voor degenen die wellust zoeken ongeoorloofd is, maar voor degenen die op zoek zijn naar het wezenlijke is dit toegestaan, nog sterker, dit is verplicht. Hij was verder van mening dat sema het echte leven is. Roemi gaf alles dat hij bezat weg voor sema. Zijn liefde voor sema was dermate groot dat hij, nadat hij het bericht van de moord op Sjams ontving, een sema uitvoerde.

Volgorde bij de derwisjendans (Sema)

Ronde 1. Begroeting

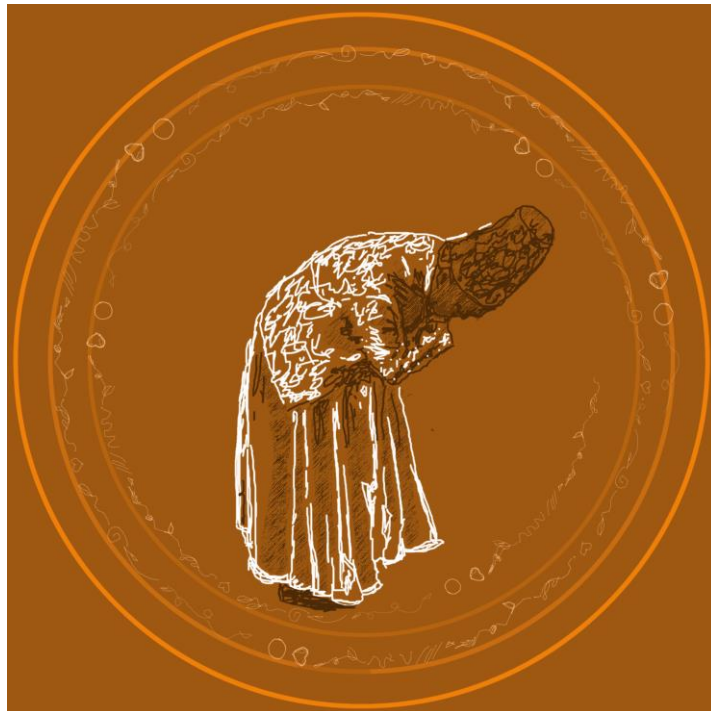
a. De derwisj verschijnt met zijn handen kruislings op de schouders: De rechterhand op de lin-

kerschouder en de linkerhand op de rechter-
schouder;

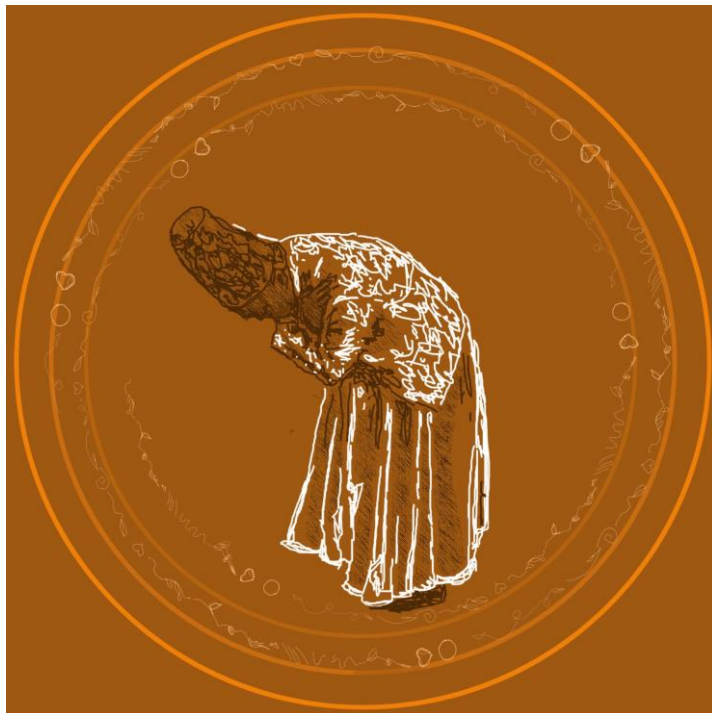
b. De derwisj loopt rustig en kalm 7 stappen naar
voren, met de handen nog steeds kruiselings op
de schouders;

c. De derwisj buigt uit respect voor het publiek,
met de handen nog steeds kruiselings op de
schouders;

d. De derwisj draait een kwartslag naar rechts op
de tenen van zijn linkervoet, met de handen nog

steeds kruiselings op de schouders;
e. De derwisj buigt uit respect voor het publiek,
met de handen nog steeds kruiselings op de
schouders;

f. De derwisj loopt rustig en kalm 7 stappen naar
rechts, met de handen nog steeds kruiselings op
de schouders;
g. De derwisj buigt uit respect voor het publiek,
met de handen nog steeds kruiselings op de
schouders;

- h. De derwisj draait een kwartslag naar links op de tenen van zijn rechtervoet, met de handen nog steeds kruiselings op de schouders;
 - i. De derwisj buigt uit respect voor het publiek, met de handen nog steeds kruiselings op de schouders;
 - j. De derwisj loopt rustig en kalm 7 stappen naar achteren, met de handen nog steeds kruiselings op de schouders;
 - k. De derwisj buigt uit respect voor het publiek, met de handen nog steeds kruiselings op de schouders.
- (De handelingen van c t/m k kunnen worden herhaald)

Ronde 2. De derwisjendans

- a. De derwisj buigt uit respect voor het publiek, met de handen nog steeds kruiselings op de schouders;
- b. De derwisj draait naar rechts, met de handen nog steeds kruiselings op de schouders;
- c. De derwisj doet 3 stappen naar rechts, met de handen nog steeds kruiselings op de schouders;
- d. Bij de 3^e stap begint de derwisj te draaien op de tenen van zijn rechtervoet, van links naar rechts (tegen de wijzers van de klok in), met de handen nog steeds kruiselings op de schouders. De rech-

tervoet blijft in contact met de grond, de linkervoet drijft de draai aan en raakt per omwenteling twee keer de grond;
e. Bij de 3^e draai laat de derwisj zijn handen dalen tot de hoogte van zijn navel.
(Het dalen van de handen van de schouders tot de navel gebeurt gedurende 3 draaien.)

f. De derwisj laat zijn hoofd scheefhangen naar rechts. Dit doet hij gelijktijdig met het dalen van zijn handen.

g. Met de handen op de navel draait de derwisj 1 tot 3 draaien.

h. De handen gaan omhoog met de palm van de handen naar de schouders gericht, gedurende 3 draaien. De handen staan parallel, de rechterhand tegen de rechterschouder en de linkerhand tegen de linkerschouder. De derwisj blijft draaien, van links naar rechts (tegen de wijzers van de klok in).

i. De handen gaan gestrekt omhoog. Dan spreidt de derwisj zijn armen opzij. Hierbij dient de rech-

terhandpalm naar boven te wijzen en de linkerhandpalm naar beneden; De derwisj blijft draaien van links naar rechts (tegen de wijzers van de klok in).

j. De derwisj draait door tot wanneer hij maar wil. Minimaal draait hij 70 draaien. Het verhaal gaat, dat het hoogste aantal bereikbare draaien is 70 maal 70 draaien = 4.900 draaien.

Ronde 3. Afronding

Zodra de derwisj klaar is met zijn dans, stopt hij met het draaien op zijn rechterbeen.

a. De handen gaan terug naar de schouders in 3 draaien; De derwisj blijft draaien.

b. De handen zakken gedurende 3 draaien naar de navel; De derwisj blijft draaien.

c. Met de handen op de navel draait de derwisj 1 tot 3 draaien.

d. De derwisj laat de handen stijgen van de navel tot de schouders. Dit gebeurt gedurende 3 draaien.

(Bij de 3^e draai zijn de handen gestegen tot de hoogte van de schouders.)

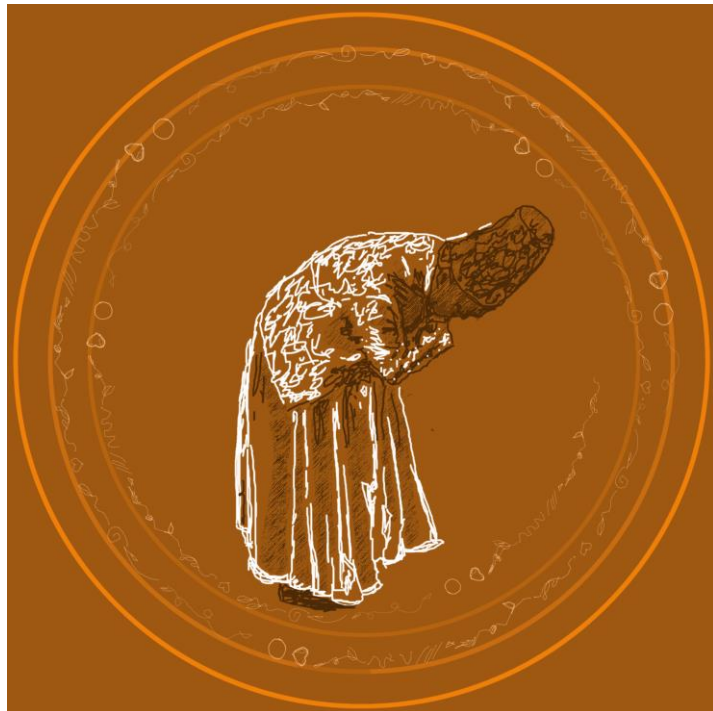
e. De derwisj blijft draaien en bij de derde draai staan de handen weer kruiselings op de schouders. De linkerhand op de rechterschouder en de rechterhand op de linkerschouder;

f. De derwisj brengt dan zijn linkerbeen naast zijn rechterbeen.

g. De derwisj buigt uit respect voor het publiek,

met de handen nog steeds kruiselings op de schouders.

h. De derwisj buigt uit respect in vier richtingen, in stilte. Iedere buiging heeft een betekenis. De eerste buiging is aan het adres van de liefde. De tweede buiging gaat naar de kennis. De derde buiging is bestemd voor de waarheid. De vierde buiging is voor de ethiek.

Einde derwisjen-dans (sema)!

Schema voor het uitvoeren van de sema, ofwel de derwisjen-dans

Over het algemeen kan men binnen 40 dagen het uitvoeren van een sema leren.

Discipline is de leidraad van een sema. Dit betekent dat men zich moet houden aan het schema dat hieronder volgt:

Dag 1:

a. 's Morgens, op een vast tijdstip, bv. om 8 uur, 1 draai maken. Hierbij geen snelheid maken, en draaien op de wijze waarop je niet duizelig wordt.

b. 's Middags, op een vast tijdstip, bv. om 13 uur, 1 draai maken. Hierbij geen snelheid maken, en draaien op de wijze waarop je niet duizelig wordt.

c. 's Avonds, op een vast tijdstip, bv. om 21 uur, 1 draai maken. Hierbij geen snelheid maken, en draaien op de wijze waarop je niet duizelig wordt.

Dag 2:

a. 's Morgens, op een vast tijdstip, bv. om 8 uur, 2 draaien maken. Hierbij geen snelheid maken, en

draaien op de wijze waarop je niet duizelig wordt.

b. 's Middags, op een vast tijdstip, bv. om 13 uur, 2 draaien maken. Hierbij geen snelheid maken, en draaien op de wijze waarop je niet duizelig wordt.

c. 's Avonds, op een vast tijdstip, bv. om 21 uur, 2 draaien maken. Hierbij geen snelheid maken, en draaien op de wijze waarop je niet duizelig wordt.

Je moet iedere dag 1 draai meer maken dan de dag daarvoor, tot dag 40.

Dag 40:

a. 's Morgens, op een vast tijdstip, bv. om 8 uur, 40 draaien maken. Hierbij geen snelheid maken, en draaien op de wijze waarop je niet duizelig wordt.

b. 's Middags, op een vast tijdstip, bv. om 13 uur, 40 draaien maken. Hierbij geen snelheid maken, en draaien op de wijze waarop je niet duizelig wordt.

c. 's Avonds, op een vast tijdstip, bv. om 21 uur, 40 draaien maken. Hierbij geen snelheid maken, en draaien op de wijze waarop je niet duizelig wordt.

Na de 40^e dag veroorzaakt het draaien totaal geen duizeligheid meer en je kunt een sema van meer dan 3 minuten uitvoeren.

Wekelijkse oefening en dans zijn garantie voor een altijd durende kundigheid.

Het kostuum, de muziek en andere stimulerende attributen kunnen altijd, wanneer je het ook wilt, worden gebruikt.

Voor de goede orde:

Discipline en het zich houden aan het schema vormen het geheim tot succes en het bereiken van de kunst van het draaien en de daaruit voortvloeiende belevenis en vervoering.

De volgende zaken zijn aan te raden:

- draai niet met een volle buik;
- draag bij het draaien flexibel en comfortabel schoeisel bv. zachte balletschoentjes;
- draai voor een spiegel;
- rek en strek je lichaam even voor het begin van het draaien;
- blij kalm en rustig bij alle handelingen, er is geen haast.
- omdat de kuit en de spieren van de bovenarmen zeer belast worden met de sema, word je aangeraden om deze lichaamsdelen met oefeningen te versterken. Hieronder 2 oefeningen:

Voorafgaand aan de lichamelijke bewegingen probeer je met ademhaling tot rust te komen:

Adem een aantal keren diep in en uit.

1. Voor de enkels en kuiten:

Ga zitten op een stoel, til met een gestrekt been één voet van de grond en beweeg de tenen naar de knieën op twee manieren:

- met de voet naar buiten gebogen;
- met de voet naar binnen gebogen;

Beweeg in deze houding de tenen naar de knieën, met de voet recht.

Deze oefeningen versterken de kuit maar ook de spieren op het scheenbeen. Herhaal regelmatig en toenemend.

2. Voor de bovenarmen:

Leun met één hand zijwaarts tegen de muur met de hand ter hoogte van het hoofd. Buig de arm en leun dichterbij de muur. Strek weer. Herhaal regelmatig en toenemend.

3. Voor het hoofd:

- Strek de nek zijwaarts om beurten naar beide kanten;
- Strek de nek voorwaarts en achterwaarts;
- Rol het hoofd in een cirkelbeweging.

Herhaal regelmatig en toenemend.

4. Rek-en-strekoefeningen

- Met de handpalmen op elkaar, strek de armen boven het hoofd. Herhaal een aantal keren.
- Buig voorover en strek de handen naar de grond, zonder de knieën te buigen. Probeer met de vingertoppen de grond te raken. Op termijn proberen met de handpalmen de grond te raken.

5. Een oefening voor de knieën:

Ga met de voeten 90 graden ten opzichte van elkaar staan. Buig de knieën naar buiten, breng ze naar binnen en strek de benen. Houd de rug gestrekt, de handen gevouwen op de rug. Bij herhaling levert dit een draaibeweging op.

Een variant is: De knieën eerst tegen elkaar buigen, dan naar buiten bewegen en vervolgens strekken.

Om deze oefeningen af te sluiten loop je 2 tot 3 minuten uit. Blijf staan en laat je lichaam ontspannen bewegen in slow motion.

- Na het draaien van meer dan 15 minuten, geef je je lichaam 1 week de tijd voor een goed herstel.
- Blijf hoopvol, blijf rustig en geduldig, bouw op.

Voor de zegening

من و تو

'Jij en ik'

Roemi:

Ik ben stuurloos, jij bent stuurloos, wie brengt ons
huiswaarts dan?

Waarom niet twee of drie bekers minder, gaf ik je
vaak te verstaan?

In de stad zie ik geen nuchtere, de een is nog gek-
ker,
nog dwazer dan de ander in het schijnsel van de
maan.

Liefste, kom het wijnhuis in en ervaar het genot
van geest en ziel;
bij afwezigheid van je geliefde kan genot van de
ziel niet bestaan.

In alle hoeken en gaten zitten mensen dronken,
verbaasd mijmerend,
door hemelse kelken uit de hand van de kaste-
leinse van het bestaan.

Je bent een schenking aan het wijnhuis, je loon is
wijn, je uitgaven ook;
laat niets van je loon als schenking naar de onaan-
gedane nuchteren gaan.

O, jolige harpspeler, wie van ons is het meest
dronken, jij of ik?
In aanwezigheid van een beschonkene als jij, doet
mijn roes vals aan.

Eens, toen ik het huis verliet, kwam ik een dolende dronkaard tegen,
voor zijn ogen waren honderden tuinen en huizen
in rook opgegaan.

Als een stuurloos schip zwalkte hij, dan naar oost
en dan naar west;
honderden wijzen en geleerden verlangden in
zijn schaduw te staan.

Ik vroeg hem: "Waar hoor je bij?" Hij lachte minachtend naar mij en zei:
"O, lieverd, ik kom deels uit Forqaneh, deels uit Turkistan.

Gedeeltelijk ben ik water en klei, gedeeltelijk hart en ziel;
een deel is geliefde en de rest ligt op het strand van de oceaan.

Ik zei hem: "Stel je wat vriendelijker op, want ik ben een verwant;"
hij sprak "Tussen verwant en vreemde leg ik geen onderscheid aan."

Ik ben hart- en tulbandloos, in het wijnhuis bevind ik me;
ik heb een borst vol woorden, wil jij hun klank ondergaan?"

In het gezelschap van kreupelen moet je kreupel
lopen;
hoorde je deze wijsheid van de hooggeleerden
niet aan?

Een beschonkene van dat goede spul is toch niet
minder dan een stuk hout?
Deze benaming zette Oston Hannana*, Profeets
ruggensteun, tot schreien aan.

Waarom, Sjams Tabrizi, zoon van God, zondert u
zich af van het volk?
Juist nu, nu u honderden schitterende rebellieën
hebt doen ontstaan.

* **Oston Hannana** was een uitgedroogde palmboom
waar de Profeet Mohammed tegenaan leunde als hij
preekte. Later, toen hij in de moskee een preekstoel
kreeg en dus niet meer onder de palmboom preekte,
schreide de palm om de afwezigheid van de profeet.
Ook had dit stuk hout een speciale waarde gekregen
doordat de profeet er tegenaan geleund had.

